

An analysis of Peer Muhammad Peral's Book "Pull o Pit".**Ali Akbar**

M.Phil Scholar,

To cite this article: Akbar, Ali. (2020) **پھل و پت: نا جاچ اس**, Al-Burz, Volume 12, Issue 01

Received: December 09, 2020; Accepted: December 24, 2020; Published: December 31, 2020

KEYWORDS

Orient language,
South Asia,
Balochistan,
Maktaba Durkhani,
Brahui, Peral
Zuberani

ABSTRACT

Brahui is considered one of the ancient Language of South Asia. There were several prominent poets in Brahui Language. One of them was Peer Muhammad Peral Zuberani (Lehri), who was given the Title of Shair-e-Hatam. He introduced modern technics of poetry and brought new thoughts in the field of Brahui literature. The book "Pull o Pit" published by Brahui Academy and compiled by Dr. Ali Ahmed Shad in 2005. The book has 98 Poetries on which Peer Muhammad Zuberani wrote poetry. This piece of research analyzes the book "Pull o Pit". The researcher Examined the poetry of this book where Peer Muhammad Peral highlighted in his poetry entitled mother land, nation language, love, nomadic life, unity peace.

2. پٹ وپولی وژ Research Methodology

دا پٹ وپول نا تعلقداری دنکہ نوشت تون ء، تودائی مُست آن ساژی مواد آتا جاچ ء بلنگا، وافتیا شرہ کننگا، تفتیش نارداٹ دا مقاله کن تحقیق نا شیفکو وژان کمک بلنگا:

تجزیاتی پٹ وپولی وژ

پٹ پول نا مسخت دوئی کننگ نارداٹ دا پٹ وپول اٹ بنیادی تحقیق آن کاریم بلنگا۔ ایلودا پٹ پولی نوشت مست یا ساژی آمدی نا ادبی جاچ اسے، بندا رداٹ پھل و پت پنی آ کتاب نا مواد یعنی شاعری تا جاچ بلنگانے کوشست کننگانے۔ ایہن تو دا نوشت پیرل نا کتاب کتاب نا مدی تا جاچے درشان کیک او براہوئی ٹی اولیکوار داردا نا پٹ پولی جاچ نا دود اسے درشان کیک۔ گڑا دا مسخت نا دوئی کننگ نا بابت دا پٹ وپول بنیادی تحقیق یعنی بنیادی پٹ پول اس مرو۔

پٹ پول نا دروشم Research Design

پٹ وپول نا بھلا کشاد معیاری تحقیق ء کاریم اٹ اتنگانے، برائی دا ویل آ کیس اسٹڈی نا وژاٹ شرہ کننگا۔ مواد مچ کننگ

1. چاہنداری Introduction

ہراتم براہوئی زبان او ادب نا تاریخ آنظر شان تونے باز متکنو سلسلہ اس نظر بریک۔ براہوئی ادب اخس متکن اے دا اسہ جتا او پت اسے ولے داوخت نن براہوئی شاعری ناڈی آنظر شان تودانا آغا ز مولانا ملک دا اقلاتی نا کتاب تحفته العجائب نا زمانہ غان دو بریک جدید تحقیق نا حوالہ ٹی پارہ داہم تخلیق اس اف بلکہ ترجمہ سے اوکان پد نوزدہ میکو صدی عیسوی ٹی مکتبہ درخانہ جوڑمس اوکان پد براہوئی زبان اٹ ادبی رنگ اس بس یعنی براہوئی ادبی زبان اس جوڑمس۔

ہراتم انگریز اک بلوچستان اقوضہ کریر تو کل آن مست براہوئی زبان اٹ تحقیق نا بناء کریر او براہوئی زبان اسے سمجھنگ نا کوشت کریر اندن انگریز اک چندی براہوئی خلقی شاعری تے مونی ایسورولے بلوچستان نا باتیک ہم تینا زبان او ادب اے ایلو زبان تیان پد سلنگ کن التوراسہ چنکو و ختس اسیٹی براہوئی زبان او ادب اے بھاز مونی دریر اندن نثر ادب آن بیدس براہوئی شاعری ہم اسہ گچینو رنگ اسیٹی مونی بس۔ بلوچستان نا ڈغار چندی پنی او شاعرودی کرے پرافتیشی اسٹ پیر محمد پیرل ہم ارے۔

دا پٹ وپول اٹ پیر محمد پیرل نا شاعری نا کتاب "پھل و پت" نا جاچ ء بلنگانے۔

پیرل شاعری نا موضوع تیان واقفیت تخو کو بندغ اس مسوئے اونا شاعری بیرہ چورک یا مسہ غزل متنے چندی کتابی مجموعہ غاتا صورت اٹ موجوداے۔ اونا شاعری اونا ہم عصر نوشتہ کاراک مبصر اک لکھہ کہ پیرل نا کئی کتاب اک زیر طبع او پیرل نا شاعری نا باروٹ براہوئی زبان نا گچینا نوشتوک افضل مراد (2011) نوشتہ کیک۔

”آپ براہوئی بلوچی زبان کے
مشہور معروف شاعر، مضمون
نگار تھے۔ مسدس حالی کا براہوئی
میں منظوم ترجمہ کر چکے ہیں آپ
نے براہوئی اور بلوچی میں ایک
درجن سے زائد کتابیں تصنیف
کی۔ براہوئی زبان کتابوں میں تجلی،
است انا بکل و بخجڑو، براہوئی
اردو آسان گرائمر علامہ اقبال کی
شاعری نا منظوم تراجمہ شامل
ہے۔ (Murad.2011.202)

5. پھل و پت آشہ:

پیر محمد پیرل نا کتاب پھل و پت اٹی وطن دوستی، قوم دوستی، ایلمی، پنت او نصیحت ان بیدس خلقی رنگ اک ہم ساڑی او دا کان بیدس پیرل نا کتاب پھل و پت نا اولیکو حمد آن۔

پیرل اے داگند غامعاف کر معافی تر وکا خدا
گندہا ئی تن ڈھکیسہ ایٹوک معافی گندہ کارا تے

(Shad.2005.22)

دابیت حقیقت اے اللہ تعالیٰ رحمان ورحیم اے اندا امیت
اٹ پیرل خداغان معافی نا طلب گار اے او اللہ تعالیٰ غان
خواست کیک کہ معاف کرو کا ذات پیرل نے آن معافی خوانک
نی پیرل اے معاف کیس۔ اندن پیرل زبیرانی زبان دوستی نا
درشانی اے کرسہ اسہ جہس لکھانے۔

نت و دوزبانے زبان پرہ بال
زبان تاب طاقت زبانے کمال
نشانے زبان زندہ غاقوم انا
زبان تون قوماک چابے زوال
(Shad.2005.30)

پیرل ناداشعر آن اسہ حقیقت اس پاش مریک کہ حقیقت
اٹ زبان قوم آتا زندہ مننگ نا نشانی اے قوم اس مننگ کن
زبان اسینا بھلو کڑداس مریک براقوم آتا زبان اک ختم مریرہ تو
او قوم آتا نام اونشان ہم زندہ سلپیک براقوم انا زبان زندہ سلیس
او قوم آزاو بفق او قوم تاقیامت زندہ سلپیک۔ قوم انا زبان ترقی
یا فته مریک پیرل تینا مخلوق اے پنت و نصیحت کرسا
جہس نوشتہ کیک۔

ننا کاروان خواجہ ردہلکنے
کسر پارہ اودے پڑسین نن
بہ پیرل دمسی سارو سنہال کین
برن سیال و سرتی تے خن کین نن
(Shad.2005.64)

دا پٹ و پولی اٹی پیر محمد پیرل و اونا بابت نوشتہ مروک ایلو
نوشت آتیاں کمک ہلنگا، دا پٹ و پولی اٹ مواد نا بابت
گیشتری اولیکو وڑ یعنی ڈینا کولیکٹنگ نا وڑ وڑی کنگنا،
انتھے کہ دا پٹ و پولی نوشت تون تعلقدارے۔

3. مواد آتا کد کاٹ

دا پٹ و پولی کاریم پیر محمد پیرل نا کتاب نا بابت ء، تو گڑا
ہندا کتاب واسہ اراپین کتاب آن دارد اٹ حوالہ ہلنگا۔ برافتیشی
اونا شخصیت و اونا شاعری نا بابت گپ و تران اک مسنو۔

4. شرہ جرہ Discussion

پیر محمد پیرل دا حوالہ ئی براہوئی جدید دور نا شاعر آتیاں
او زمانہ ئی براہوئی زبان کن خاص ادارہ الو۔ سرکاری ادارہ غاک
بہاز کم اسر۔ پیر محمد پیرل تینا ادبی تخلیق آتا سلسلہ اے
شروع کرے او وخت ادبی تحریر، ادبی رسالہ و جریدہ غاتیشی ہم
اوتا خانہ بدوشی والا مزاج اس اندا وجہ اس کہ براہوئی زبان نا
اوزمانہ ئی شاعر و ادب اے توجہ و قدردانی دو بتو برانا اوحق
داراس۔

پیر محمد پیرل تینا وخت انا اسہ گچینو شاعر اسے پیر
محمد پیرل اسہ چنکو پن اس اف پیرل بیرہ منہ غزل نا شاعر
س الو کہ بلکہ پیرل اموبندغ اے کہ اونا شخصیت اے اینو ایم
فل مننگے اونا شاعری تینا دوراٹ کل آن گچینا شاعری
مسوئے اینو جدید شاعری نا آدینک اٹ ہم پیرل نا شاعری ئی
جدت و پوسکونی فن و فکر کل سوگو خننگرہ۔ اسہ شاعر اسینا
کمی گچینا نا حوالہ اونا اسلوب مریک پیرل نا ہم بہاز گچینو
اسلوب نئے۔ پیر محمد پیرل شاعری کن خواجہ رسول نگری نا
شاگردی ئی بسوئے فن اے ہم چاہو کوشاعر نئے۔ پیرل ڈکھ
ویل، مہرو محبت، جزبہ، ہمددری نا کلہوا اے تالان کنگ اٹی
وس کریئے۔

پیرل زبیرانی ء براہوئی زبان نا فطرت نا شاعری ہم پاننگک

”پیرل زبیرانی، براہوئی شاعری
ئی جتا ئی اسلوب سے نا شاعر نئے
دانا شاعری ئی فطرت نا ندرہ
کشی، مَش و پٹ آتا زبیرانی، ہتم اٹ
گواڑ خاتا زکر، بورہ گروک، شنزہ و
نود آتا مستی نا احوال ملیک“
(Sani.2009.227)

پیرل ہمو شاعرے کہ بنیادی وڑاٹ اومالدادی، بزغری کرو
کا دامنا حول اٹی مسوئے۔ مالداری نا وجہ آن جتا جتا اومد موسم
تیشی اونا ہمپ بٹ ہر ہر موسم اوجا گہ غاتا منظر فطرت اونا
طب اے مزید شاعرانہ جوڑ کیک۔

”عصری ادب نا بابت براہوئی غزل
اٹی پیر محمد زبیرانی، نادر
قمبرانی۔۔۔ اس تا پنک پیدوار
خننگرہ۔“ (Bedar.2017.36)

پیرل وطن نا عشق اے ایمان پارینے ہر کس اس وطن نا
عشق ائی گم مریک اونا ایمان پین زیات و دک۔ وطن دوست
اے وطن دلداراے، وطن عشق اے، وطن نا رکھ المی اے،
وطن کن قربان مننگ المی اے۔
داکان بیدس پہل و پت اٹ پیرل نا چندی شعراک اونا
محبوب تون عشق انا ہم ساڑی اوباز جاگہ تینا محبوب نا عشق
اٹ بے سارخننگ لکھانے۔

یارنا ای عاشق بے سارو سنہال ہر زبان
ہوش ناگپ اے دانا کپہ کنتون بیان
عشق بابے سارے کس اٹنگ کتنے
نی تف تینا کراماتے کنے صدنشان
(Shad.2005)

پیرل پائک کہ ای تینا محبوب نا عشق اٹ تینا ہوش
سارے گویانٹ داسہ کنتون ہوش سارنا بیت اے کپہ بو عشق
انابے سہارا اے کس سہارا تینگ کپک داڑکن نہ صدنا
کرامات کاریم کیک نہ پین۔
پیرل زیباڑی نا کتاب پہل و پت ہرانا میڑوک ڈاکٹر علی
احمد شاداے دا کتاب نا غٹ پنہ غاک ۲۲۲ اودا کتاب نا
آخری شعراڈی سکینہ نا پنٹ نوشتہ اے۔

سریکک راہی مس قافلہ دا
گودی کہ نی اس دا کاروان نا
پیرل دعا کیک او ایڑ گودی
سیخا مرے نے پا کا قرآن نا
(Shad.2005.224)

6. کنیا Results

پہل و پت اٹ پیرل محمد زیباڑی نا است انا ارمانک ساڑی
اودا کتاب نا جاچ اے ہلنگ آن پیرل زیباڑی نا لائحی تے امنا
کروٹی تمک۔ پیرل زیباڑی اسہ وطن دوست قوم دوست زبان
دوست او شاعر س گدرینگانے اونا غٹ شعرا تین تینا مخلوق
اے پنت و نصیحت وطن دوستی زبان دوستی نا کلہوک ساڑی
اودا شعرا تا مجموعہ اسہ خزانہ سیان کم اف دا کتاب براہوئی
ادب کن اسہ بہاڑ بھلو مڈی اسے۔ پیرل نا شعر آتیان اندازہ
مریک او اخہ درانسان دوست او شاعر اس مسونے اونا بہاڑ
اشعرا تین تین پہ تین تین ایلمی اواسٹی نا کلہوک ساڑی او پیرل
زیباڑی شاعر اے، ہم اے او فطرت نا شاعرے۔

7. References

- Bedar, Qayyom. (2017). "Brahui Ahwal-3" Brahui Adabi Society Pakistan Quetta.*
- Brahui, Zaoq. (2006). "Kamal" Brahui Academy Pakistan Quetta.*
- Murad, Afzal. (2011). "Nidara", ZA Printers, Lahor.*
- Sani, Liaquat. (2009). "Brahui Puskuna Shairi" Higher Education Commission, Islambad.*
- Shad, A.Ahmed. (2005). "Pull o Pit" Brahui Academy Pakistan Quetta.*

پیرل تینا مخلوق اے تغ اسیان بش کر سا پائک کہ ننا
کاروان تینا کسر آن بے کسر مسونے ببو کہ تینا کاروان اے کسر
آشان نواکہ تینا منزل آسر مفرون۔ ببو کہ داسہ ہوش کین دن
مف ایلوسیال اک مونی انورن پد سلون تینا خن تے ملن غور
کین کہ مخلوق اخس مونی انولے نن داسکان بے غم آن۔ ذوق
براہوئی (2006) پیرل ۷ براہوئی قومی شعور نا امام پائک

"صوبہ نا ارا زبان ۷ تعلیمی زبان کننگ
نا اعلان مس تو براہوئی شاعری ٹی
مزاحمتی شاعری پوسکنو دروشم اسے
ٹی بس۔۔۔۔۔۔ پیرل زیباڑی تیناوی و
قومی شعور نا مزاحمت نا امام مس۔"

(Brahui.2006.16)

پیرل تین پہ تینی او اسٹی نا ہم پنت و نصیحت کر سا لکھا
نے۔

نیکہ جوانے ایلمی کرایلمی
ایلمے دا ایلمی درکارارے
تین پہ تین نا بندو بوغے ایلمی
نا گدان نا ایلمی گندارارے
(Shad.2005.59)

بہاڑ وخت ایلم ایلم نا دشمن مریک ایلم کوشست کیک کہ
تینا چندا نا ایلم نانت تیت تفر خلیو اودے پروڑ مرے نسخان
ایتو ولے دا وخت ایلم تون دشمنی نا اف ایلم ایلم نا کمک
مریک اگہ گدان اسہ گندارمف او گندان جک سلیپک دنکہ
گندارنا کمک اٹ گدان جک سلیک اندن ایلم ایلم نا طاقت او
کمک مریک۔

اخس کہ پیرل زبان دوستی نا درشانی اے کرینے اموخہ قوم
دوستی نا ہم درشانی اے کرینے۔ نوشتہ کیک :
قوم نا ڈڈا تا بردم ذکر کر
قوم نا کن غمتے دم دم فکر کر
قوم نا غم خوار تنگان دن مفہ
بش مہ پٹے خن تہ بردم فکر کر
(Shad.2005.80)

ہراقوم انا بندغ اک تینا قوم تینا وطن ناباتی تاغم اے تینا غم
چائس گڑدننگا قوم اک ایلو قوم تون برابر سلیہ۔
پیرل پائک کہ قوم انا غمے تینا غم پوہ مبو قوم انا غمخوار
تنگان مف بردم تینا قوم انا فکرا ٹی تمے نہ تو بے غم آقوم اک
خوار مریرہ آسرائی خنپسہ۔

پیرل نا شعر آتیان دا بیت پاش مریک کہ پیرل اخس قوم
دوست، زبان دوست او وطن دوست مسونے پیرل وطن ناشان
ائی لکھانے۔

وطن دوست و دلدارے ارے کلان وطن زیبا
وطن ناہب نا تخ شوقے کر قربان نی داڑان
وطن تون تف برنی آستے مرک نی شوق ٹی دانا
وطن نا شوق ہم عشق آن مریک سخت نا ایمان
(Shad.2005)